

Alina Haczek, Agnieszka Klos
Uniwersytet Pedagogiczny
im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie

Znaczenie postaw przedsiębiorczych przy wyborze kierunku studiów i planowaniu kariery zawodowej studentów ochrony środowiska oraz turystyki i rekreacji Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

Przemiany polityczno-gospodarcze, które nastąpiły w Polsce po 1989 roku, przyniosły, oprócz oczywistych korzyści, także szereg negatywnych konsekwencji, jak chociażby zjawisko bezrobocia (Piróg 2010). W efekcie w zasadniczy sposób zwiększyła się rola wykształcenia, które obecnie traktowane jest jako forma zabezpieczenia się przed bezrobociem i jako inwestycja mogąca zapewnić wyższe wynagrodzenie oraz szersze perspektywy zawodowe. Ponadto postęp techniczny, przekształcając zawody tradycyjne i tworząc nowe, powoduje konieczność nieustannego kształcenia, doksztalcania, a często także przekwalifikowywania pracowników (Borowiec 2010). W warunkach rozwoju gospodarki rynkowej, bardzo dużego znaczenia nabierają odpowiednie wykształcenie oraz kwalifikacje, skorelowane z określonymi potrzebami rynku pracy (Pomianek 2006). Jak podkreśla M. Borowiec (2010), osoby o wysokich kwalifikacjach wskazują kierunki rozwoju, określają sposoby działania i organizują warunki niezbędne do przebiegu procesów zarówno w skali indywidualnych instytucji, jak i całej gospodarki, ponieważ lepiej rozumieją otaczającą je rzeczywistość i sprawniej w niej funkcjonują, dzięki czemu wykazują wyższy stopień innowacyjności i przedsiębiorczości.

Zmierzając do podnoszenia własnej konkurencyjności na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz nawiązując do postępującego rozwoju cywilizacyjnego związanego z budową gospodarki opartej na wiedzy, istotne znaczenie mają postawy przedsiębiorcze człowieka oraz jego umiejętności interpersonalne. Jak pisze wielu autorów (Gierańczyk 2010; Huczek 2010; Rachwał 2005; Strojny 2010; Ziolo 2008) postawa przedsiębiorcza to nie tylko zespół cech określających jednostkę ludzką, takich jak aktywność, kreatywność, inicjatywa, zaradność czy skłonność do podejmowania ryzyka, ale głównie sposób postępowania wyrażający się aktywną postawą wobec problemów życiowych i zawodowych. Aktywność ta postrzegana jest jako proces realizacji wyznaczonych dążeń i celów, które powinny przynosić odpowiednie korzyści oraz prowadzić do sukcesu. Jednocześnie osoby te, mając świadomość wpływu na rzeczywistość i własną drogę zawodową, powinny wykorzystywać wszelkie sposobności do tego, aby się rozwijać. W takim ujęciu jednostka przedsiębiorcza powinna być skłonna do przyswajania nowej wiedzy, posiadać zdolności obserwacji otoczenia i dostrzegania pojawiających się w nim szans, które pozwolą na podniesienie wykształcenia oraz kwalifikacji zawodowych. Do realizacji nowych pomysłów niezwykle ważne jest posiadanie przez człowieka cech determinujących

pewien rodzaj postępowania. Do jednych z najważniejszych z punktu widzenia zachowań przedsiębiorczych człowieka należy motywacja (Korpysa 2008).

Dlatego też, traktując chęć zdobycia wyższego wykształcenia jako przejaw postawy przedsiębiorczej, warto zastanowić się nad motywami podejmowania studiów wyższych. Pytanie bowiem o motywy kształcenia jest poniekąd poszukiwaniem odpowiedzi na pytanie o wartość wykształcenia we współczesnych realiach (*Uwarunkowania rozwoju szkolnictwa wyższego*). Wcześniej należy jednak zdefiniować pojęcie motywu. Za W. Jareckim można przyjąć, że samo pojęcie motyw w szerokim znaczeniu może być definiowane jako chęć osiągnięcia określonego celu. Można zatem wyróżnić wiele różnorodnych czynników i determinant, które wpływają na decyzję o podjęciu studiów. Należy jednak pamiętać, iż wybór studiów jest ściśle związany z wyborem konkretnego kierunku. Z tego względu powinien być przemyślany oraz zgodny z zainteresowaniami danej osoby, aby uniknąć w przyszłości niezadowolonia z podjętych studiów oraz mniejszego zaangażowania w zdobywanie wiedzy, skutkujących osiągnięciem niższych kwalifikacji zawodowych (Jarecki 2008). Z kolei z badań przeprowadzonych przez B. Liberską (1974) wynika, iż jednymi z najważniejszych determinant wyboru studiów są chęć pogłębienia wiedzy oraz przyszłe korzyści majątkowe. Również badania prowadzone przez CBOS od 1993 roku wykazują, że najważniejszym powodem kontynuowania nauki na studiach wyższych są szanse na wyższe zarobki (*Uwarunkowania rozwoju szkolnictwa wyższego*). Można więc przyjąć, iż głównymi motywami wyboru kierunku studiów są rozwój własnych zainteresowań oraz zwiększenie w przyszłości swoich szans na rynku pracy.

Cele i metody badań

W nawiązaniu do powyższych przesłanek w niniejszym artykule podjęto problematykę motywów wyboru jako kierunku studiów ochrony środowiska oraz turystyki i rekreacji na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie. Podjęto decyzję o przebadaniu populacji studentów jednego rocznika wyżej wymienionych kierunków studiów, który był współfinansowany ze środków Unii Europejskiej, z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. W związku z tym, pomimo iż są to studia niestacjonarne, studenci nie ponoszą kosztów czesnego. Można zatem przypuszczać, iż fakt ten był także ważny przy wyborze danego kierunku studiów. W kolejnych latach także uruchamiano studia na kierunkach ochrona środowiska oraz turystyka i rekreacja, jednak już bez pomocy finansowej ze środków unijnych. Dlatego też nie przeprowadzono badań na innych rocznikach studiów, gdyż nie wszystkie realizowane są na tych samych zasadach, co mogłoby mieć zasadniczy wpływ na motywy podjęcia studiów oraz powodować nieporównywalność wyników.

Celem pracy jest dokonanie hierarchizacji deklarowanych motywów oraz zweryfikowanie postawionej powyżej tezy, a także analiza dalszych planów zawodowych i edukacyjnych studentów. W świetle przeprowadzonych badań dążyć się będzie do oceny przejawów postaw przedsiębiorczych studentów przy planowaniu własnej kariery zawodowej.

Podstawowym narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety¹, a badanie miało charakter dobrowolny i anonimowy. Kwestionariusz ankiety znajduje się na końcu niniejszego artykułu. W pierwszej kolejności respondenci zostali poproszeni o wypełnienie metryczki, z której pozyskano informacje dotyczące płci, wieku, miejsca stałego zameldowania, a także dotychczasowego wykształcenia respondentów. Następnie poproszono o wybranie spośród dwiętnastu wymienionych motywów czterech, które miały największy wpływ na wybór

¹ Ankiety skonstruowano oraz badania przeprowadzono w konsultacji i przy pomocy Pani dr Moniki Borowiec.

kierunku studiów, zgodnie z zasadą: 1 – motyw najistotniejszy, 4 – motyw najmniej istotny. Kolejne pytania dotyczyły planów edukacyjnych (między innymi kontynuacji studiów na studiach II stopnia, podjęcia studiów podyplomowych), a także dotychczasowej drogi zawodowej oraz planów zawodowych na przyszłość, w tym rodzaju poszukiwanej pracy. Ostatnie pytanie dotyczyło korzystania przez studentów z innych form pomocy finansowej z Unii Europejskiej niż studia finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego.

W badaniach ankietowych przeprowadzonych w czerwcu 2011 roku uczestniczyło 50 studentów III roku ochrony środowiska (96,2% studentów tego kierunku) oraz 33 studentów III roku turystyki i rekreacji (60,0% studentów tego kierunku). Wśród przebadanej populacji studentów ochrony środowiska było 31 kobiet i 19 mężczyzn, stanowiących odpowiednio 62,0% i 38,0% ogółu studentów tego kierunku. W wypadku studentów turystyki i rekreacji zdecydowaną większość stanowiły kobiety. Było ich 26 (78,8% ogółu badanej grupy osób), podczas gdy ankietowanych mężczyzn było 7, a stanowili oni tylko 21,2% studentów turystyki i rekreacji.

Średni wiek populacji studentów ochrony środowiska wynosił 26,4 lat, natomiast średni wiek ankietowanych studentów turystyki i rekreacji – 24,1 lata. Warto zauważyć, że wśród studentów ochrony środowiska znalazło się aż 12 osób (24,0%) w wieku powyżej 25 lat, natomiast w wypadku studentów turystyki i rekreacji były tylko 2 takie osoby (6,1%). Takie wartości wieku studentów wynikają ze specyfiki studiów niestacjonarnych, na których często uczą się osoby starsze, już pracujące, a także jest konsekwencją realizowanego projektu unijnego, który ma na celu między innymi podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo, także osób starszych.

Analiza wyników badań ankietowych

Na podstawie analizy liczby studentów III roku ochrony środowiska pochodzących z poszczególnych województw można stwierdzić, iż rekrutowali się oni z 8, czyli połowy polskich województw (tab. 1). Dominujące znaczenie w tym zakresie miało województwo małopolskie, z którego pochodziło 31 studentów stanowiących aż 62,0% studentów III roku ochrony środowiska. Kolejną pozycję zajęło województwo podkarpackie, z którego rekrutowało się 8 studentów, czyli 16,0% ogólnej liczby badanej grupy studentów. Nieco mniejsze znaczenie miało województwo śląskie, z którego pochodziło 5 studentów, czyli 10,0% ogólnej liczby studentów tego kierunku studiów. Następną pozycję zajęło województwo łódzkie, z którego rekrutowało się 2 studentów. Stanowili oni 4,0% badanych studentów. Łącznie z tych 4 województw pochodziło 46 studentów, czyli 92,0% studentów III roku ochrony środowiska. Pozostałe województwa odegrały marginalną rolę w zakresie pochodzenia studentów tego kierunku studiów. Z każdego z nich (województwa: lubelskiego, mazowieckiego, opolskiego oraz świętokrzyskiego) pochodził tylko 1 student (po 2,0%). Łącznie z tych 4 województw pochodziło 4 studentów, czyli 8,0% ich ogólnej liczby.

Natomiast studenci III roku turystyki i rekreacji rekrutowali się tylko z 3 województw. Podobnie jak w wypadku studentów ochrony środowiska, dominująca liczba osób pochodziła z województwa małopolskiego. Było to 29 studentów, którzy stanowili aż 87,8% badanej grupy studentów. Kolejną pozycję zajęły równorzędnie województwo podkarpackie oraz województwo śląskie. Z każdego z nich pochodziło po 2 studentów, czyli po 6,1% osób.

Tab. 1. Pochodzenie terytorialne studentów III roku ochrony środowiska oraz III roku turystyki i rekreacji według województw

Województwo	Ochrona środowiska		Turystyka i rekreacja	
	liczba studentów	struktura studentów [%]	liczba studentów	struktura studentów [%]
małopolskie	31	62,0	29	87,8
podkarpackie	8	16,0	2	6,1
śląskie	5	10,0	2	6,1
łódzkie	2	4,0	0	0,0
lubelskie	1	2,0	0	0,0
mazowieckie	1	2,0	0	0,0
opolskie	1	2,0	0	0,0
świętokrzyskie	1	2,0	0	0,0
ogółem	50	100,0	33	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych.

Na podstawie analizy pochodzenia studentów III roku ochrony środowiska według gmin można stwierdzić, iż rekrutowali się oni z 36 różnych gmin (ryc. 1). Dominujące znaczenie w zakresie liczby rekrutowanych osób miała gmina Kraków, z której pochodziło 12 studentów (24,0% badanej grupy studentów). Kolejną, równorzędną pozycję zajęły Bielsko-Biała, Krzeszowice oraz Pcim. Z każdej z tych gmin pochodziło po 2 studentów (po 4,0% ogółu studentów tego roku i kierunku studiów). Łącznie z tych 4 gmin pochodziło 18 studentów (36,0% badanych studentów ochrony środowiska). Pozostałe gminy odgrywają mniejsze znaczenie. Z każdej z pozostałych gmin pochodził 1 student (po 2,0%). Niemniej jednak łącznie z tych 32 gmin pochodziło aż 68,0% wszystkich studentów III roku ochrony środowiska.

Wyrazem relacji między udziałem studentów ochrony środowiska i jednostek osadniczych, z których się rekrutowali, była niska wartość wskaźnika koncentracji osadniczej studentów. Wyniosła ona 0,249². Wskazuje ona na wysoki stopień rozmieszczenia studentów tego kierunku studiów (tab. 2).

² Wskaźnik koncentracji obliczono z szeregu rozdzielczego poprzez porównanie udziału liczebności gmin i udziału pochodzących z nich studentów według wzoru:

$$K_0 = \frac{\sum_{i=1}^n |o_i - s_i|}{200}$$

gdzie: o – udział gmin i – tego wyznaczonego przedziału klasowego; s – udział studentów i – tego wyznaczonego przedziału klasowego jednostek przestrzennych (gmin).

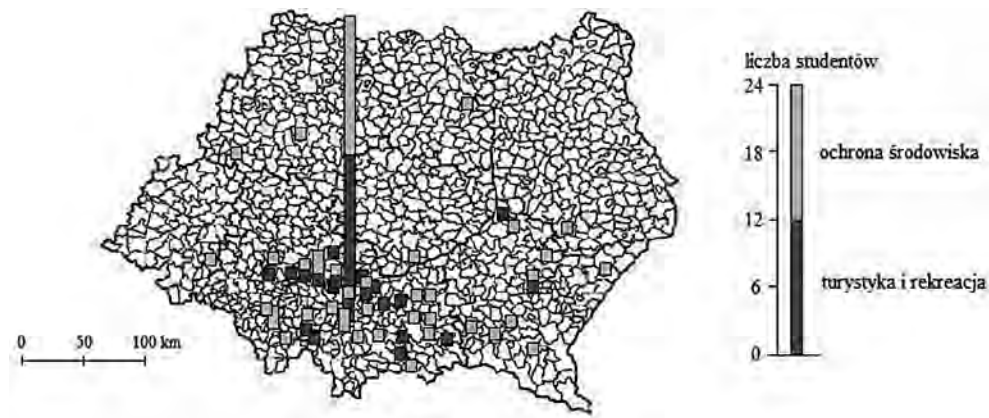
Tab. 2. Koncentracja osadnicza studentów III roku ochrony środowiska

Przedziały liczby studentów	Liczba gmin	Liczba studentów	Struktura gmin [%]	Struktura studentów [%]
1	32	32	88,9	64,0
2	3	6	8,3	12,0
3–12	1	12	2,8	24,0
ogółem	36	50	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Natomiast w przypadku analizy pochodzenia studentów III roku turystyki i rekreacji można stwierdzić, iż rekrutowali się oni z 21 różnych gmin (ryc. 1). Podobnie jak w wypadku studentów ochrony środowiska dominujące znaczenie w tym zakresie miała gmina Kraków, z której pochodziło 12 studentów (36,4% badanej grupy studentów). Kolejną pozycję zajęła gmina Myślenice, z której rekrutowały się 2 osoby (6,1% studentów tego kierunku studiów). Z pozostałych gmin pochodziło tylko po 1 studentce (po 3,0%), jednak warto podkreślić, iż łącznie z tych 19 gmin pochodziło aż 90,5% studentów III roku turystyki i rekreacji.

Ryc. 1. Terytorialne pochodzenie studentów III roku ochrony środowiska oraz III roku turystyki i rekreacji w podziale na gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Wyrazem przedstawionej powyżej relacji pomiędzy liczebnością miejsc pochodzenia studentów III roku turystyki i rekreacji a liczebnością tych studentów jest średnia wartość wskaźnika koncentracji osadniczej, która wynosi 0,329. Jego wartość świadczy o umiarkowanym stopniu rozproszenia studentów (tab. 3) i jest wyższa niż w wypadku studentów ochrony środowiska, co świadczy o wyższym stopniu koncentracji studentów turystyki i rekreacji – z samego Krakowa, w którym zlokalizowana jest uczelnia, pochodziło 36,4% studentów tego kierunku studiów, przy tylko 24-procentowym udziale studentów ochrony środowiska.

Tab. 3. Koncentracja osadnicza studentów III roku turystyki i rekreacji

Przedziały liczby studentów	Liczba gmin	Liczba studentów	Struktura gmin [%]	Struktura studentów [%]
1	19	19	90,4	57,6
2	1	2	4,8	6,1
3–12	1	12	4,8	36,3
ogółem	21	33	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Na podstawie odpowiedzi studentów ochrony środowiska dotyczących miejsca ich stałego zamieszkania stwierdzono, że 33 osoby (66,0% studentów tego kierunku) pochodziło z miasta, natomiast jedynie 17 osób (34,0% ogółu badanej grupy studentów) – ze wsi. Bardzo podobnie przedstawia się struktura pochodzenia studentów turystyki i rekreacji, gdyż 22 osoby (66,7% respondentów) wskazały miasto jako miejsce swojego pochodzenia, a 11 osób (33,3% ogółu studentów) zaznaczyło, iż pochodzi ze wsi.

Po pierwszym roku studiów studenci omawianych kierunków dokonali wyboru jednej z proponowanych specjalności. Wśród badanej populacji studentów ochrony środowiska dokładnie połowa (25 osób) zdecydowała się na wybór specjalności odnawialne źródła energii, natomiast druga część wybrała specjalność zarządzanie środowiskiem geograficznym. W wypadku studentów turystyki i rekreacji zdecydowana większość – 20 osób (60,6%) – kształciło się na specjalności przedsiębiorczość w turystyce, a pozostała część – 13 osób (39,4%) – zdecydowała się na wybór specjalności pilotaż i przewodnictwo turystyczne po Polsce.

Analizując zebrany materiał, można szczegółowo scharakteryzować wykształcenie respondentów. W strukturze badanych studentów turystyki i rekreacji największą grupę stanowiły osoby posiadające wykształcenie średnie – 20 osób, czyli 60,6% ogółu studentów tego kierunku (tab. 4). Wykształceniem wyższym, magisterskim lub licencjackim, legitymowało się 13 studentów, czyli 39,4% badanej populacji. Największy odsetek osób z wyższym wykształceniem to absolwenci geografii (9 osób – 27,3%), pojedyncze osoby ukończyły natomiast takie kierunki studiów, jak: filozofia, romanistyka, politologia oraz pedagogika społeczno-opiekuńcza. Warto podkreślić, iż dla 16 osób, czyli aż dla 48,5% ogółu indagowanych, turystyka i rekreacja jest drugim równocześnie realizowanym kierunkiem studiów. Spośród tej badanej populacji 6 osób (18,2% ogółu studentów) jednocześnie podejmuje naukę na uzupełniających studiach magisterskich z geografii, pojedyncze osoby studiują natomiast na takich kierunkach, jak: filologia angielska, filologia polska, romanistyka, kulturoznawstwo, porównawcze studia cywilizacji, filozofia, stosunki międzynarodowe, socjologia, edytorstwo, budownictwo.

Odwrotnie przedstawiała się sytuacja w wypadku studentów ochrony środowiska. W strukturze badanej populacji zdecydowana większość (38 osób, czyli 76,0%) posiadała wykształcenie wyższe (tab. 4). Wykształceniem średnim legitymowało się natomiast 12 osób (24,0% studentów tego kierunku studiów). Największy odsetek osób z wyższym wykształceniem stanowili absolwenci geografii (29 osób, czyli 58,0%). Trzy osoby (6,0% osób z wyższym wykształceniem) ukończyły studia na kierunku biologia, natomiast pojedyncze osoby ukończyły następujące kierunki studiów: filologia polska, geodezja, handel zagraniczny, historia, stosunki międzynarodowe oraz zarządzanie i inżynieria produkcji. Warto zauważyć, iż dla 8 osób (16,0%) z badanej grupy studentów, ochrona środowiska jest drugim jednocześnie podjętym

kierunkiem studiów. Cztery osoby (8,0%) jako równorzędny kierunek studiów wybrały geografię, a pojedyncze osoby zdecydowały się na studiowanie biologii, stosunków międzynarodowych, zarządzania i inżynierii produkcji oraz zarządzania zasobami ludzkimi.

Tab. 4. Dotychczasowe wykształcenie studentów ochrony środowiska oraz turystyki i rekreacji

Wykształcenie	Ochrona środowiska		Turystyka i rekreacja	
	liczba studentów	struktura studentów [%]	liczba studentów	struktura studentów [%]
średnie	12	24,0	20	60,6
wyższe (kierunek ukończonych studiów)	38 w tym: • geografia – 29 • biologia – 3 • filologia polska – 1 • geodezja – 1 • handel zagraniczny – 1 • historia – 1 • stosunki międzynarodowe – 1 • zarządzanie i inżynieria produkcji – 1	76,0 w tym: • geografia – 58,0 • biologia – 6,0 • filologia polska – 2,0 • geodezja – 2,0 • handel zagraniczny – 2,0 • historia – 2,0 • stosunki międzynarodowe – 2,0 • zarządzanie i inżynieria produkcji – 2,0	13 w tym: • geografia – 9 • filozofia – 1 • pedagogika społeczno-opiekuńcza – 1 • politologia – 1 • romanistyka – 1	39,4 w tym: • geografia – 27,4 • filozofia – 3,0 • pedagogika społeczno-opiekuńcza – 3,0 • politologia – 3,0 • romanistyka – 3,0
ogółem	50	100,0	33	100,0

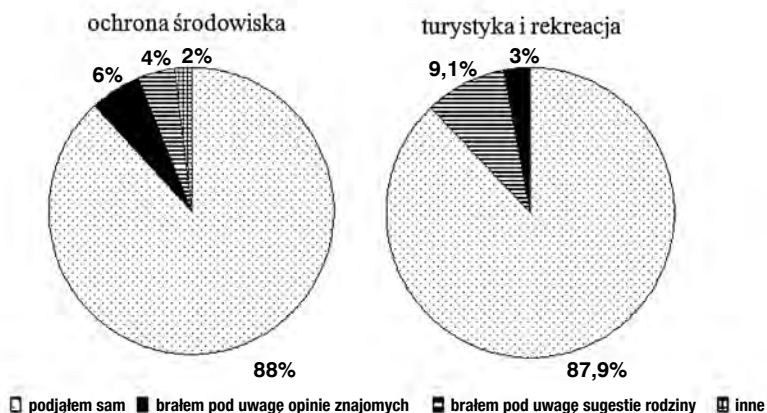
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Taka sytuacja jest oznaką dużej przedsiębiorczości studentów ochrony środowiska oraz turystyki i rekreacji. Podejmowanie studiów, a w szczególności drugiego kierunku, świadczy bowiem o chęci poszerzania swojej wiedzy oraz inwestowania w przyszłość, aby zwiększyć swoje szanse na rynku pracy. Taka postawa jest szczególnie ważna w przypadku osób starszych, które decydują się na podjęcie nauki na studiach wyższych po dłuższej przerwie w edukacji. Dlatego tym cenniejsza jest ich determinacja, przedsiębiorczość i wykorzystywanie nadarżających się szans na poprawę swojej pozycji na rynku pracy.

W ankiecie zapytano respondentów także o to, kto pomagał im dokonywać wyboru kierunku studiów (ryc. 2). Z analizy odpowiedzi osób ankietowanych wynika, że znaczna większość z nich decyzję podjęła sama – w wypadku studentów ochrony środowiska odpowiedź tę wskazały aż 44 osoby (88,0% ankietowanych), natomiast w wypadku studentów turystyki i rekreacji było to 29 osób (87,9%). Dużo mniejsze znaczenie miały opinie znajomych (odpowiednio 6,0% i 3,0%) oraz sugestie rodziny (4,0% i 9,1%).

Analizując motywby podjęcia studiów, zastosowano metodę wagową. Motyw wyboru kierunku studiów, który był najistotniejszy dla respondenta, otrzymał wagę 4, natomiast motyw najmniej istotny – wagę 1.

Ryc. 2. Odpowiedzi studentów na pytanie o to, kto pomógł im podjąć decyzję o wyborze kierunku studiów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Przeprowadzone badania wykazały, że przy wyborze ochrony środowiska jako kierunku studiów największą rolę odgrywał fakt, że studia te były bezpłatne – tę odpowiedź wskazało aż 37 (19,6%) spośród 50 badanych studentów i uzyskała ona najwyższą sumę wag (tab. 5, ryc. 3). Ważnym motywem były też zainteresowania respondentów – odpowiedź tę wskazało 29 ankietowanych (15,3% odpowiedzi). Istotne okazały się również chęć uzyskania dyplomu uczelni wyższej (19 ankietowanych, czyli 10,0%) i zaspokojenie własnych aspiracji (19 ankietowanych – 10,0%). Najmniejsze znaczenie miały: wcześniejsze przygotowanie do tego kierunku studiów w szkole średniej, zaspokojenie aspiracji rodziny czy fakt, że ankietowany dostał się jedynie na ten kierunek studiów (po 2 odpowiedzi, to jest 1,1%) oraz tradycje rodzinne (1 respondent, czyli 0,5%).

Podobnie przedstawiają się odpowiedzi studentów turystyki i rekreacji. Dla nich również najistotniejszym motywem, którym kierowali się przy wyborze kierunku studiów, był brak czasu – odpowiedź tę zaznaczyło aż 26 respondentów, co stanowi 22,4% wszystkich odpowiedzi i uzyskała ona najwyższą sumę wag (tab. 6, ryc. 3). Podobnie jak w wypadku studentów ochrony środowiska, na drugim miejscu znalazły się zainteresowania – taką odpowiedź wybrało 22 ankietowanych (18,9%). Bardzo ważnym motywem okazało się również zaspokojenie własnych aspiracji – 17 odpowiedzi (14,7%). Najmniejsze znaczenie przy dokonywaniu wyboru kierunku studiów miały: prestiż uczelni, fachowa kadra, prestiż społeczny czy oczekiwania pracodawców / wymogi obecnego pracodawcy – odpowiedzi te zaznaczyło po 1 ankietowanym (0,9%).

Tab. 5. Motywy podjęcia przez ankietowanych studiów na kierunku ochrona środowiska

Odpowiedzi studentów	Liczba odpowiedzi	Struktura odpowiedzi [%]	Suma wag	Struktura wag [%]
Brak czesnego	37	19,6	118	23,6
Wybór zgodny z moimi zainteresowaniami	29	15,3	74	14,8
Uzyskanie dyplomu uczelni wyższej	19	10,0	56	11,2
Zaspokojenie własnych aspiracji	19	10,0	56	11,2
Modny, popularny kierunek	14	7,4	31	6,2
Możliwość jednoczesnej pracy zarobkowej	11	5,8	30	6,0
Łatwość dostania się na ten kierunek	13	6,9	29	5,8
Zdobycie dobrze płatnego, przyszłościowego zawodu	10	5,3	27	5,4
Prestiż uczelni	6	3,2	15	3,0
Przypadek	6	3,2	15	3,0
Fachowa kadra	5	2,6	14	2,8
Oczekiwania pracodawców/wymagania obecnego pracodawcy	7	3,7	11	2,2
Uczelnia znajduje się w miejscowości zamieszkania	4	2,1	6	1,2
Zaspokojenie aspiracji rodziny	2	1,1	5	1,0
Tylko tu się dostałem	2	1,1	4	0,8
Szkoła średnia przygotowała mnie do tego kierunku	2	1,1	4	0,8
Inne	2	1,1	3	0,6
Tradycje rodzinne	1	0,5	2	0,4
Uniknięcie powołania do wojska	0	0,0	0	0,0
Prestiż społeczny	0	0,0	0	0,0
Ogółem	189	100,0	500	100,0

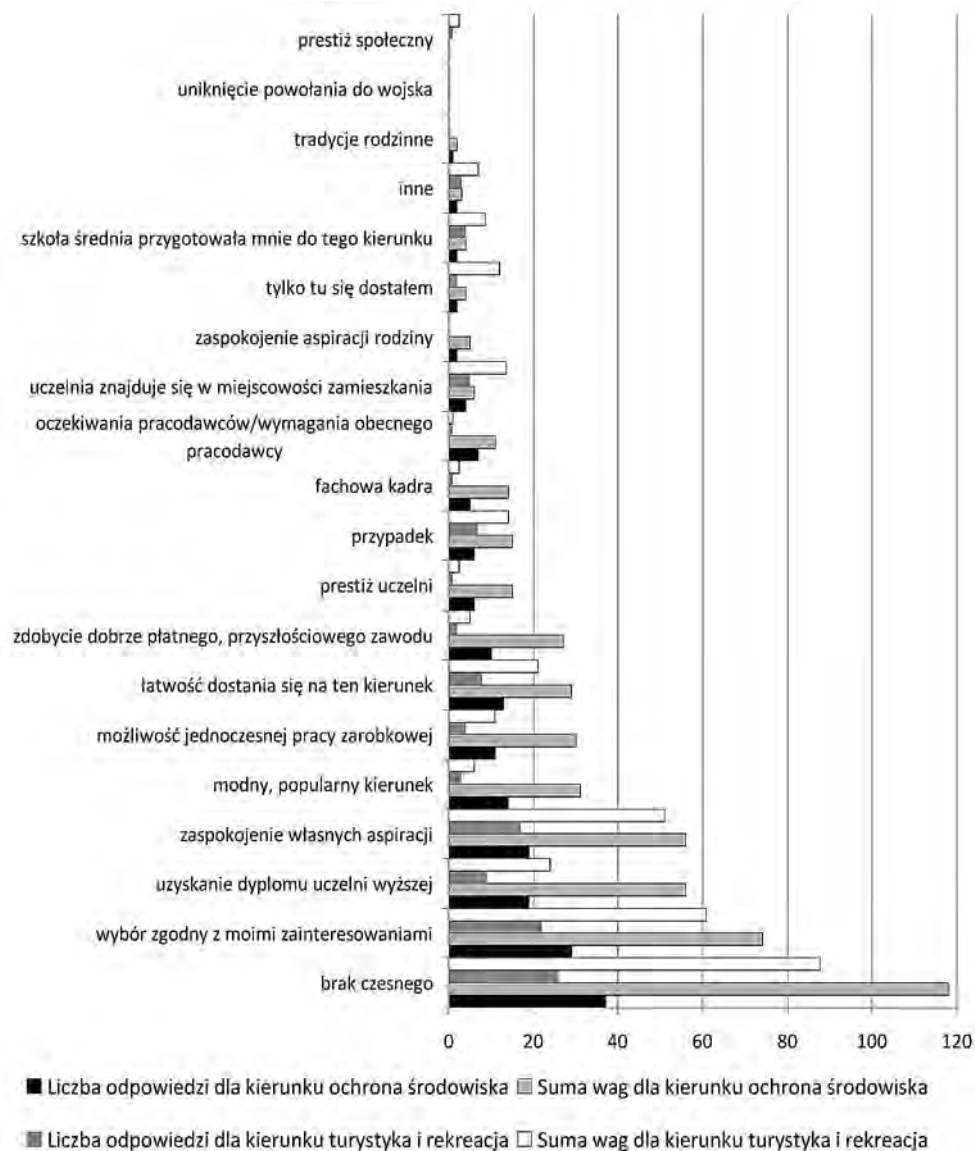
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Tab. 6. Motywy podjęcia przez ankietowanych studiów na kierunku turystyka i rekreacja

Odpowiedzi studentów	Liczba odpowiedzi	Struktura odpowiedzi [%]	Suma wag	Struktura wag [%]
Brak czasu	26	22,4	87	26,4
Wybór zgodny z moimi zainteresowaniami	22	18,9	60	18,2
Zaspokojenie własnych aspiracji	17	14,7	50	15,2
Uzyskanie dyplomu uczelni wyższej	9	7,8	24	7,3
Łatwość dostania się na ten kierunek	8	6,9	21	6,4
Przypadek	7	6,0	14	4,2
Uczelnia znajduje się w miejscowości zamieszkania	5	4,3	14	4,2
Tylko tu się dostałem	2	1,7	12	3,7
Możliwość jednoczesnej pracy zarobkowej	4	3,4	11	3,3
Szkoła średnia przygotowała mnie do tego kierunku	4	3,4	9	2,7
Inne	3	2,6	7	2,1
Modny, popularny kierunek	3	2,6	6	1,8
Zdobycie dobrze płatnego, przyszłościowego zawodu	2	1,7	5	1,5
Fachowa kadra	1	0,9	3	0,9
Prestiż uczelni	1	0,9	3	0,9
Prestiż społeczny	1	0,9	3	0,9
Oczekiwania pracodawców/wymagania obecnego pracodawcy	1	0,9	1	0,3
Zaspokojenie aspiracji rodziny	0	0,0	0	0,0
Tradycje rodzinne	0	0,0	0	0,0
Uniknięcie powołania do wojska	0	0,0	0	0,0
Ogółem	116	100,0	330	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

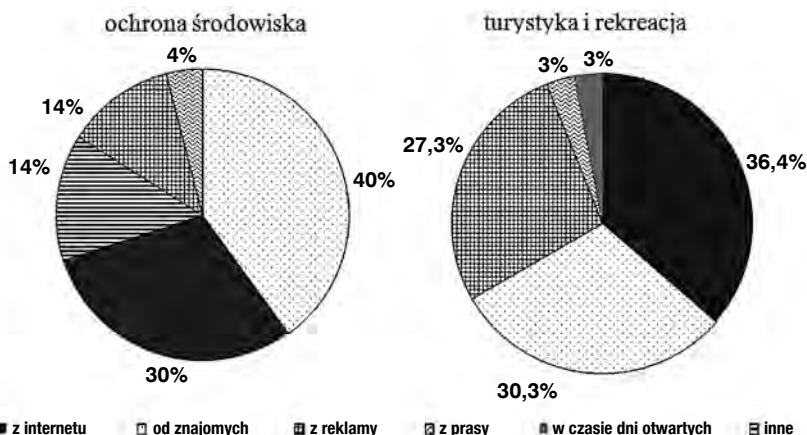
Ryc. 3. Motywy podjęcia przez ankietowanych studiów na kierunku ochrona środowiska oraz turystyka i rekreacja

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Respondenci zostali również poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, skąd dowiedzieli się o wybranym przez siebie kierunku studiów (ryc. 4). W wypadku studentów ochrony środowiska ich głównym źródłem informacji byli znajomi (20 osób, to jest 40,0% odpowiedzi). Na drugim miejscu znalazł się Internet (15 ankietowanych; 30,0%). Pozostałe odpowiedzi miały marginalne znaczenie. Natomiast dla studentów turystyki i rekreacji to Internet stanowił główne źródło informacji (12 osób; 36,4%), drugie miejsce przypadło znajomym (10 ankietowanych; 30,3%), a trzecie – reklamom (9 osób; 27,3%).

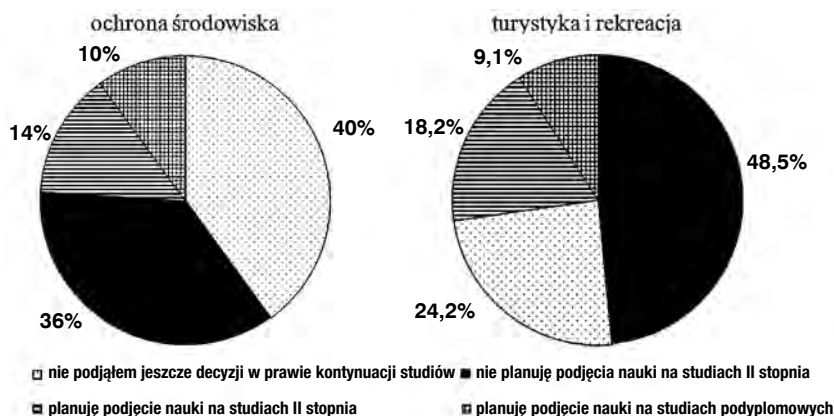
Ryc. 4. Odpowiedzi studentów na pytanie, skąd dowiedzieli się o wybranym przez siebie kierunku studiów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Jeżeli chodzi o plany studentów po ukończeniu studiów I stopnia, to w wypadku respondentów studiujących na kierunku ochrona środowiska aż 20 z nich (40,0%) w dniu badania nie podjęło jeszcze decyzji dotyczącej kontynuacji studiów (ryc. 5). Wysoki odsetek, bo aż 36,0% ankietowanych (18 osób) zadeklarowało, że nie planuje podjęcia nauki na studiach II stopnia. Odmienne plany miało jedynie 7 badanych (14,0%) – zaznaczyli oni, że planują podjęcie nauki na studiach II stopnia, natomiast 5 osób (10,0% ankietowanych) planuje podjęcie nauki na studiach podyplomowych.

Ryc. 5. Odpowiedzi studentów na pytanie o plany po ukończeniu studiów I stopnia

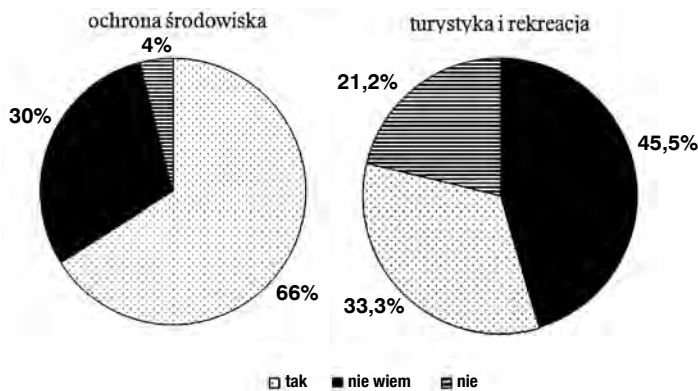

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Nieco inaczej kształtują się odpowiedzi studentów turystyki i rekreacji. Wśród ankietowanych blisko połowa (48,5%) odpowiedziała, że nie planuje podjęcia nauki na studiach II stopnia, 8 studentów (24,2%) nie podjęło jeszcze decyzji w sprawie kontynuacji studiów. Podjęcie nauki na studiach II stopnia zadeklarowało 6 studentów (18,2%), natomiast 3 ankietowanych (9,1%) chce podjąć naukę na studiach podyplomowych.

Przeprowadzone badania wykazały także, że aż 33 (66,0%) studentów ochrony środowiska będzie się starało znaleźć pracę w zawodzie związanym z kierunkiem studiów (ryc. 6). Jedynie 2 osoby, czyli 4,0% zaznaczyło, że nie będzie szukało pracy w zawodzie związanym z ochroną środowiska, 15 osób (30,0%) nie było zdecydowanych. Nieco inaczej przedstawia się sytuacja w wypadku studentów turystyki i rekreacji, spośród których aż 15 (45,5%) nie było jeszcze zdecydowanych. Jedynie 11 respondentów (33,3%) wyraziło chęć szukania pracy w zawodzie związanym z kierunkiem studiów i 7 osób (21,2%) zadeklarowało, że nie będzie szukać pracy w branży turystycznej.

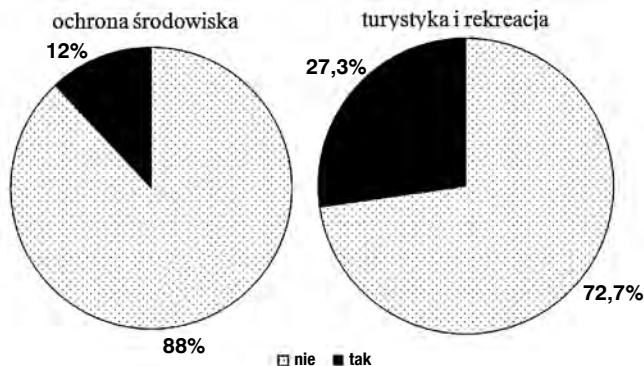
Ryc. 6. Odpowiedzi studentów na pytanie, czy będą się starali znaleźć pracę w zawodzie związanym z obecnym kierunkiem studiów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Na pytanie: „Czy podejmujesz już jakieś kroki dotyczące pracy zawodowej związanej z wybranym kierunkiem studiów (staż, praca stała)”, aż 44 studentów ochrony środowiska (88,0%) odpowiedziało negatywnie (ryc. 7). Jedynie 6 ankietowanych (12,0%) zaznaczyło, że podejmuje kroki w tym kierunku (praca na umowę zlecenie, staż lub praca stała). Nieco bardziej aktywni w tej kwestii wydają się być studenci kierunku turystyka i rekreacja. Aż 24 ankietowanych (27,3%) zaznaczyło, że podejmuje kroki dotyczące pracy zawodowej związanej z kierunkiem studiów, a wśród nich wymieniano między innymi redagowanie portali turystycznych, pracę w biurze podróży czy hotelu, płatną praktykę, staż. Pozostali (24 osoby; 72,7%) nie podejmowali kroków w tym kierunku.

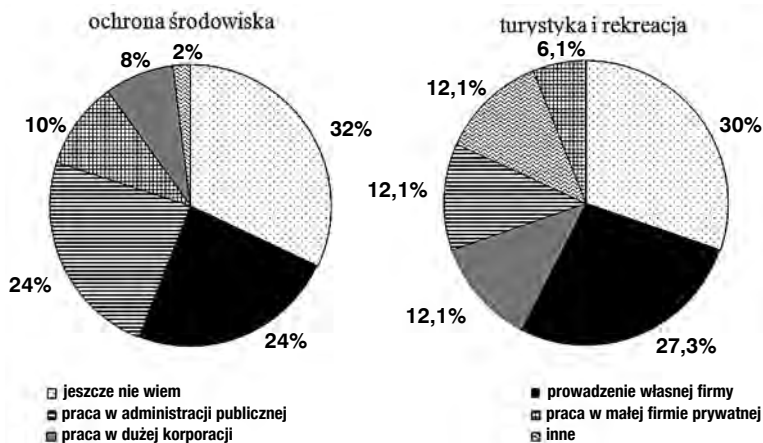
Ryc. 7. Odpowiedzi studentów na pytanie, czy podejmują już jakieś kroki dotyczące pracy zawodowej związanej z wybranym kierunkiem studiów (staż, praca stała)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Ważnym aspektem były także plany zawodowe po zakończeniu obecnych studiów. Zapytani o nie studenci ochrony środowiska w 32,0% przypadków (16 osób) zaznaczyli, że nie wiedzą jeszcze, co będą robić po uzyskaniu dyplomu inżyniera (ryc. 8), a 12 osób (24,0%) zadeklarowało chęć założenia własnej firmy. Tyle samo ankietowanych odpowiedziało, że zamierza pracować w administracji publicznej. Pracę w małej firmie prywatnej wybrało 5 respondentów (10,0%), 4 osoby (8,0%) widziało siebie jako pracowników dużej korporacji, natomiast 1 osoba (2,0% ankietowanych) miała inne plany (wyjazd za granicę). Podobnie przedstawia się struktura odpowiedzi studentów kierunku turystyka i rekreacja. Spośród nich 10 osób (30,3%) w momencie udzielania odpowiedzi nie miało sprecyzowanych planów zawodowych. Prowadzenie własnej firmy zadeklarowało 9 respondentów (27,3%), a 4 studentów (12,1%) chcieli podjąć pracę w dużej korporacji. Tyle samo studentów wybrało pracę w administracji publicznej oraz odpowiedź „inne” (wyjazd za granicę, utrzymanie obecnego stanowiska). Jedynie 2 ankietowanych (6,1%) chciałoby pracować w małej firmie prywatnej.

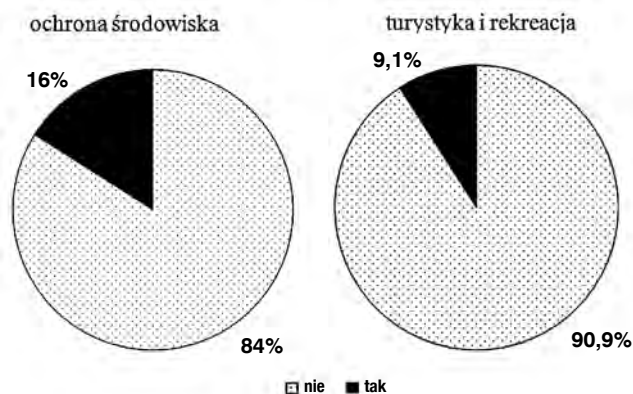
Ryc. 8. Odpowiedzi studentów na pytanie o plany zawodowe po zakończeniu studiów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Ostatnie zadane pytanie dotyczyło tego, czy ankietowani korzystali z innym form pomocy finansowej z Unii Europejskiej. Wśród studentów ochrony środowiska jedynie 8 (16,0%) odpowiedziało twierdząco, natomiast w wypadku studentów turystyki i rekreacji były to 3 osoby (9,1%) (ryc. 9). Wśród form pomocy wymieniono kursy, szkolenia, staże i stypendia.

Ryc. 9. Odpowiedzi studentów na pytanie o to, czy dotychczas korzystali z innym form pomocy finansowej z Unii Europejskiej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

W świetle przeprowadzonych badań można stwierdzić, że słuszną jest postawiona we wstępie teza, dotycząca motywów wyboru kierunku studiów, a badani studenci wykazali się przedsiębiorczością, co miało wpływ na podejmowane przez nich decyzje. Co prawda zarówno studenci ochrony środowiska, jak i studenci turystyki i rekreacji jako najistotniejszy motyw wyboru kierunku wskazali fakt, że nie musieli opłacać czesnego. Wynika to ze specyfiki omawianych kierunków studiów, które były współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, dzięki czemu były bezpłatne. Taką postawę ankietowanych można zinterpretować jako wykorzystanie przez nich nadarzającej się szansy na przyswojenie nowej wiedzy i rozwój, podniesienie poziomu swojego wykształcenia oraz kwalifikacji zawodowych. Sytuacja ta świadczy niewątpliwie o przedsiębiorczości badanych studentów. Należy podkreślić, że wyników tych badań nie można uogólniać i odnosić do całości populacji studentów studiujących ochronę środowiska oraz turystykę i rekreację ze względu na szczególny charakter przebadanych kierunków prowadzonych na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie.

Bardzo pozytywnym zjawiskiem jest także fakt, że wśród najistotniejszych motywów wyboru kierunku studiów są rozwój własnych zainteresowań oraz chęć zdobycia dyplomu uczelni wyższej, a przez to zwiększenie swoich szans na rynku pracy. Oznacza to, że podejmując decyzję o wyborze kierunku studiów, ankietowani kierowali się nie tylko względami materialnymi i faktem, że studia te są bezpłatne, ale także mieli na uwadze swój dalszy rozwój i planowanie kariery zawodowej (tym bardziej, że większość z nich decyzję o wyborze kierunku studiów podjęła sama).

Badania wykazały także, że wielu ankietowanych posiada już wykształcenie wyższe, a obecnie studiowany kierunek jest ich drugim kierunkiem. Taka sytuacja świadczy o dużej przedsiębiorczości studentów, a zarazem chęci poszerzania swojej wiedzy oraz inwestowania we własną przyszłość, aby zwiększyć swoje szanse na rynku pracy.

Analizując dotychczasową karierę zawodową respondentów, można stwierdzić, że niestety tylko nieliczna część z nich wykazywała się w tym względzie działaniami przedsiębiorczymi i podejmowała kroki dotyczące pracy w zawodzie związanym z obecnymi studiami, takie jak staże, praktyki czy praca stała.

Niewielka część badanych korzystała także z innych form pomocy finansowej ze środków Unii Europejskiej, pomimo szerokiej możliwości ich wykorzystania. Taka sytuacja może wynikać z faktu, że ankietowani chcą najpierw ukończyć studia i już posiadając dyplom, aktywnie zacząć poszukiwać pracy i korzystać z form pomocy, które oferuje nam Unia Europejska. Dlatego też zasadne wydaje się badanie losów zawodowych absolwentów w kilka lat po ukończeniu studiów, do czego z resztą, od 1 października 2011 roku, uczelnie są zobligowane przez nowe przepisy prawa.

Literatura

1. Borowiec M., 2010, *Funkcjonowanie uczelni krakowskiego i rzeszowskiego ośrodka akademickiego w świetle koncepcji układów bipolarnych*, Wyd. Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków.
2. Gierańczyk W., 2010, *Badania i rozwój jako element przedsiębiorczości w krajach europejskich* [w:] *Przedsiębiorczość w warunkach integracji europejskiej*, Z. Ziolo, T. Rachwał (red.), „Przedsiębiorczość – Edukacja”, nr 6, wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Warszawa – Kraków.
3. Huczek M., 2010, *Przedsiębiorczość ekologiczna a rozwój lokalny* [w:] *Przedsiębiorczość w warunkach integracji europejskiej*, Z. Ziolo, T. Rachwał (red.), „Przedsiębiorczość – Edukacja”, nr 6, wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Warszawa – Kraków.
4. Jarecki W., 2008, *Motywy wyboru studiów i kierunku studiów wyższych* [w:] *Wybory decyzyjnych podmiotów gospodarczych*, D. Kopycińska (red.), „Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania”, nr 3, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin.
5. Korpysa J., 2008, *Przedsiębiorczość w krajach Unii Europejskiej* [w:] *Wybory decyzyjnych podmiotów gospodarczych*, D. Kopycińska (red.), „Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania”, nr 3, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin.
6. Liberska B., 1974, *Problemy efektywności kształcenia wyższego*, PWN, Warszawa.
7. Piróg D., 2010, *Studia wyższe a rynek pracy w Polsce – zarys stanu badań* [w:] *Studia wyższe z perspektywy rynku pracy*, B. Sitariska, K. Jankowski, R. Droba (red.), Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, Siedlce.
8. Pomianek T., 2006, *Uczelnia a rynek pracy - w poszukiwaniu utraconej synergii* [w:] *Uniwersytet – społeczeństwo – gospodarka*, J. Chłopecki (red.), Wyd. Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania, Rzeszów.
9. Rachwał T., 2005, *Kształtowanie postaw uczniów na lekcjach podstaw przedsiębiorczości* [w:] *Przedsiębiorczość a współczesne wyzwania cywilizacyjne*, Z. Ziolo, T. Rachwał (red.), „Przedsiębiorczość – Edukacja”, nr 1, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Wydawnictwo „MiWa”, Kraków.
10. Strojny J., 2010, *Analiza potencjału przedsiębiorczego województwa podkarpackiego* [w:] *Przedsiębiorczość w warunkach integracji europejskiej*, Z. Ziolo, T. Rachwał (red.), „Przedsiębiorczość – Edukacja”, nr 6, wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Warszawa – Kraków.

11. *Uwarunkowania rozwoju szkolnictwa wyższego: prawo, finanse publiczne, czynniki kulturowe, przygotowanie absolwentów*, 2009, <http://www.nauka.gov.pl/finansowanie/fundusze-europejskie/program-operacyjny-kapital-ludzki/projekty-systemowe/strategia-rozwoju-sw-do-roku-2020>.
12. Ziolo Z., 2008, *Ekonomiczne i społeczne uwarunkowania rozwoju gospodarki opartej na wiedzy* [w:] *Rola przedsiębiorczości w gospodarce opartej na wiedzy*, Z. Ziolo, T. Rachwał (red.), „Przedsiębiorczość – Edukacja”, nr 4, wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Warszawa – Kraków.

Kwestionariusz ankiety przeprowadzonej wśród studentów III roku ochrony środowiska (analogiczną ankietę przeprowadzono wśród studentów III roku turystyki i rekreacji)

Ankieta dotycząca wyboru ochrony środowiska jako kierunku studiów

Niniejsza ankieta jest anonimowa i stanowi podstawę badań dotyczących motywów podejmowania studiów wyższych na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie, oceny dokonanego wyboru i planów zawodowych. Prosimy o udzielenie rzetelnych odpowiedzi.

- Płeć: kobieta/mężczyzna
- Wiek: .....
- Miejsce stałego zamieszkania: miasto/wieś
gmina ....., powiat .....,
województwo .....
- Wydział ..... Kierunek .....
- Rok studiów ..... Specjalność .....
- Wykształcenie:
– średnie (typ szkoły: liceum/technikum)
– wyższe (ukończona uczelnia i kierunek studiów): .....
- Jeżeli jest Pan/Pani w trakcie innych studiów niż ochrona środowiska, proszę podać nazwę uczelni i kierunek studiów.....

1. Decyzję o wyborze studiów:

- podjąłem sam
- brałem pod uwagę opinie znajomych
- brałem pod uwagę sugestie rodziny
- inne (jakie?).....

2. Motywy podjęcia przeze mnie studiów na kierunku ochrona środowiska (proszę zaznaczyć maksymalnie 4 odpowiedzi i ponumerować zgodnie z zasadą: 1 – motyw najistotniejszy, 4 – motyw najmniej istotny):

- uczelnia znajduje się w miejscowości zamieszkania
- brak czasu
- fachowa kadra
- prestiż uczelni
- uzyskanie dyplomu uczelni wyższej

- tylko tu się dostałem
- łatwość dostania się na ten kierunek
- modny, popularny kierunek
- zaspokojenie własnych aspiracji
- zaspokojenie aspiracji rodziny
- tradycje rodzinne
- wybór zgodny z moimi zainteresowaniami
- zdobycie dobrze płatnego, przyszłościowego zawodu
- oczekiwania pracodawców / wymagania obecnego pracodawcy
- uniknięcie powołania do wojska
- prestiż społeczny
- szkoła średnia przygotowała mnie do tego kierunku
- możliwość jednoczesnej pracy zarobkowej
- przypadek
- inne (jakie?).....

3. O tym kierunku studiów dowiedziałem się:

- z Internetu
- z prasy
- z reklamy
- w czasie dni otwartych
- od znajomych
- inne (jakie?) .....

4. Po ukończeniu studiów I stopnia:

- planuję podjęcie nauki na studiach II stopnia
- nie planuję podjęcia nauki na studiach II stopnia
- planuję podjęcie nauki na studiach podyplomowych (jakich?).....
- nie podjąłem jeszcze decyzji w sprawie kontynuacji studiów

5. Czy będziesz się starał znaleźć pracę w zawodzie związanym z kierunkiem studiów?

- tak
- nie
- nie wiem

6. Czy podejmujesz już jakieś kroki dotyczące pracy zawodowej związanej z wybranym kierunkiem studiów (praktyka, staż, praca stała)?

- tak (jaka forma i gdzie?).....
- nie

7. Jakie są Twoje plany zawodowe po zakończeniu tych studiów?

- prowadzenie własnej firmy
- praca w dużej korporacji
- praca w małej firmie prywatnej
- praca w administracji publicznej
- inne (jakie?) .....
- nie mam zamiaru podejmować pracy zarobkowej
- jeszcze nie wiem

8. Czy dotychczas korzystałeś z innym form pomocy finansowej z Unii Europejskiej?

- tak (z jakich?).....
- nie

Dziękujemy za wypełnienie ankiety!

Importance of entrepreneurial attitudes in selecting faculty of study and career planning with respect to students of environmental protection and tourism and recreation at the Pedagogical University of Cracow

Social and economic transformations that took place in Poland after 1989 brought, besides the obvious benefits, a number of negative consequences such as the unemployment. In order to increase own competitiveness in the demanding labour market, and referring to the progressive development of civilization associated with building the knowledge-based economy, entrepreneurial attitude of an individual person and his interpersonal skills are of paramount importance. In this approach, entrepreneurial individuals should be inclined to acquire new knowledge and have the ability to observe surroundings and recognize emerging opportunities, which could help to improve their educational and occupational qualifications. Free part-time studies at the Pedagogical University in Cracow undoubtedly offer such an opportunity.

The article discusses the problematic aspects of motives for choosing a faculty of studies at the Pedagogical University, which are co-financed by the European Union under the European Social Fund and the Human Capital Operational Programme. The research, based on a questionnaire survey developed by the authors of this article, was conducted in June 2011. The research sample comprised of 33 students of the third year of tourism and recreation, and 50 students of the third year of the environmental protection. On the basis of their response, the hierarchy of motives has been made, as well as the analysis of students' plans regarding their education and career. This article also presents an assessment of entrepreneurial attitudes of students in planning their own careers.